Alâeddin Yavaşca

İstanbul Üniversitesi Armağanı

Devlet Sanatçısı Prof. Dr. Alâeddin Yavaşca

1675 yılında Yavaşca Süleyman Çelebi'nin tanzim ettiği *Vakıfname*'si bulunan bir ailenin mensubu olarak 1 Mart 1926'da Kilis'te doğan Devlet Sanatçısı Prof. Dr. Alâeddin Yavaşca, İstanbul Erkek Lisesini birincilikle bitirdikten sonra 1951 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinden mezun olmuştur. Birçok kadın doğum mütehassısı yetiştiren ve tıp alanında 54 bilimsel neşriyatı bulunan Yavaşca, Haseki Hastanesi Başhekimliğinden 1990 yılında emekli olup 39 yıl süren hekimlik hayatını noktalamıştır.

Meşk sisteminin son temsilcisi olan Alâeddin Yavaşca 8 yaşındayken başladığı musiki hayatında Dr. Subhi Ezgi, Zeki Ârif Ataergin, Sâdeddin Kaynak, Münir Nurettin Selçuk ve dönemin birçok önemli isimlerinden yararlanmıştır. 1950 yılında girdiği İstanbul Radyosunda solist icracı olup 1967'den bu yana koro yöneticiliği, Türkiye Radyoları ve TRT bünyesinde danışma, denetleme ve repertuar kurullarında üyelik ve başkanlık dâhil önemli görevler almış; Milli Eğitim Bakanlığı ve Kültür Bakanlığının çeşitli eğitim komisyonlarında üyelik hizmeti vermiştir. Yavaşca, Türk musikisinde devlete bağlı ilk konservatuarın kurucuları arasında yer alıp 1976'dan itibaren Türk

Musikisi Devlet Konservatuarının yönetim kurulunda ve öğretim kadrosunda çalışmış ve öğrenciler yetiştirmiştir.

Prof. Dr. Alâeddin Yavaşca, icracılığının yanında ikisi kâr-ı nâtık, beşi takım, biri ayin-i şerif olmak üzere değişik formlarda yapmış olduğu 654 bestenin yanı sıra dokuz bestekâra ait 22 esere de aranağme yapmıştır. Beş filmin şarkılarını okuyup bir filmin de film şarkısını yapan Yavaşca'nın; çeşitli kurumlarca çıkartılan CD'lerin yanında arşivinde yurt içi-yurt dışı verdiği birçok konserden ve radyo icralarından derlenen 300 civarında CD, hakkında yazılan altı kitap ve kendisinin yazdığı *Türk Mûsikîsi'nde Kompozisyon ve Beste Biçimleri* adlı kitabı bulunmaktadır.

Alâeddin Yavaşca, İstanbul Radyosunda önerisiyle kurulan ve onun tarafından idare edilen Klasik Türk Mûsikîsi Erkekler Korosunda hocaları Dr. Suphi Ezgi ve Sâdeddin Kaynak'tan aldığı ve kendisinin geliştirdiği klasik musiki repertuarından faydalanmak suretiyle bugün Sinan Sipahi tarafından 39 CD'de toplanan ve 40 nadide farklı makamdan oluşan 47 klasik takımın icrasını sağlayarak Türk musikisi arşivine kazandırmıştır.

Yavaşca'ya, altı seçkin üniversitemizce fahri doktora unvanı verilmiş; kendisi 1991 yılında devlet sanatçısı olarak ödüllendirilmiştir. Ayrıca çeşitli dallarda aldığı 290 civarında ödülün yanı sıra Türk musikisine yaptığı önemli katkılar nedeniyle 2008 yılı müzik dalında "Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü" ile 2010 yılı sanat dalı "TBMM Üstün Hizmet Ödülü" de Alâeddin Yavaşca'ya verilmiştir.

İstanbul Şehir Hatları işletmesindeki bir vapura ismi verilen Prof. Dr. Alâeddin Yavaşca, İstanbul'da kendi isminin verildiği sokakta ömrünü ve anılarını paylaştığı eşi Ayten Hanım'la hayatını sürdürmekte ve Haliç Üniversitesinde öğretim üyeliği görevinin yanı sıra sanatını da icra etmeye devam etmektedir.

Alâeddin Yavaşca ve Söylenmemiş Olanı Söylemek

Gönül PAÇACI TUNÇAY

Başlıktaki cümleyi iki türlü açabiliriz: İlkinde hemen akla gelebileceği gibi bereketli bir ömür sürmekte olan Alâeddin Yavaşca Hoca hakkında, hem üretkenliği hem de toplumun her katından gördüğü ilgi itibarıyla onun için söylenecek sözün, yapılmamış tahlilin kalmadığı kastedilmektedir.

İkinci olarak da, bestekârlığın tabiatı icabı sürekli yeni ve el atılmamış ifade biçimleri, müzik cümleleri, yapıları peşinde olan bir kişi olarak Hoca'nın şahsı akla gelebilecektir.

Peki, cümleyi başka bir şekilde daha açıklamak mümkün olabilir mi? Neden olmasın; sanat tam da böyle noktalarda devreye girmek, büyülü açıkları bulmak için vardır.

Yavaşca, Amerika'daki bir konserinde Kemanî Cevdet Çağla ile.

OMAR'ın kurulmasından itibaren, bazıları bugün hayatta olmayan pek çok usta sanatkârın desteğini aldık. Alâeddin Hoca başta geliyordu. Onun için o kadar anlamlı yayınlar, toplantılar, konserler yapıldığını, çok önemi ödüller verildiğini, belki de bu anlamda ülkemizin en bahtiyar müzik adamı olduğunu biliyoruz. Bu durumda biz onun için anlamlı ve orijinal ne yapabilirdik; söylenmemiş ne kalmıştı?

Hoca'nın eskimeyen, klasik ve değerli yanını, yani bugün giderek terk edilen, zaafa uğrayan müzik geleneğimizle olan sıkı ilişkisini yeniden vurgulamak anlamlı olabilir miydi? Yani aslında çok söylenmiş olanı, yeniden ve başka türlü söylemek, bir anlamda Hoca'yı yeniden keşfetmek...

Klasik Türk müziği geleneği bir şekilde bugüne ulaşabildiyse, Alâeddin Hoca gibi, her türlü koşulda tercihini düzeyli musikiden yana yapmış olan ve yeni şartlara uyum göstererek geleneği hem taşıyan hem de geliştirmeyi başaran az sayıda ustanın sayesindedir.

Yapılması zor olan işlere talip olan, müziğin icra ve pratiğini geleneğin örtüsünü kaldırarak günümüzle irtibatlandırma yolunu seçen bir yapı olarak OMAR'ın yapacağı şey şu olabilirdi: Alâeddin Yavaşca Hoca'mızın icrası en güç ve sanatlı, düpedüz "ustalık" eseri olan (eski) Dügâh makamıyla başlayan 24 makamlı kâr-ı nâtığını seslendirmek.[1]

Bu çalışmayı, bizim hissemize düşen bu vazifenin yanı sıra İstanbul Üniversitesi mezunu değerli sanatkârların da icralarıyla zenginleştirerek kendisi de İÜ mezunu

1. Her ne kadar bu eseri, bestelendikten bir müddet sonra, 15 Ekim 2006 tarihinde CRR Konser Salonu'nda bir grup sanatçı arkadaşımla icra ettiysek de yeterli prova süresi olmadığından icranın istediğimiz gibi gerçekleşemediğini ve elimizde mevcut olan konser kaydının bir hatıradan öteye gitmeyeceğini belirtebilirim.

olan duayen Hoca'mıza armağan etmek düşüncesi etrafında geliştirdik ve elinizdeki bu yayın vücuda geldi. Hemen burada, hem ustalıklı icraları hem de duygularını dile getiren yazıları ile albüme katkıda bulunan değerli solistler Münip Utandı, Prof. Dr. Ali Rıza Kural ve Osman Nuri Özpekel'e teşekkürlerimizi sunarız. Ayrıca kâr-ı nâtığın güftesini yazan Prof. Dr. Mustafa Tahralı da bir yazı ile bu bestenin serencamını dile getirdi, ona da teşekkür ediyor, sağlıklı uzun bir ömür diliyoruz.

Çalışmanın fikir aşamasından itibaren iletişimde olduğumuz değerli Ayten Yavaşca

İstanbul Üniversitesi Korosunun ilk kurulduğu yıllardaki kadrosu (Alâeddin Yavaşca arkadan üç, sağdan ikinci sırada).

Hanımefendi ile ailenin sağ kolu olan, her türlü fedakârlığı hiçbir şey yapmıyormuş gibi üstlenen Sinan Sipahi Beyefendi'ye şükran borçluyuz.

İstanbul Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı bir merkez ve ülkemizin en eski resmî müzik kurumu Darülelhan'ı kaldığı yerden devam ettirmeye azimli bir yapı olan OMAR adına, yönetim kurulumuza ve İstanbul Üniversitesi Rektörlüğüne, verdikleri değerli destek için şükranlarımızla bu yayını gerçekleştirmekten duyduğumuz mutluluğu bir kez daha ifade etmek isteriz.

Ön sıra: Nilgün Doğrusöz, Yalçın Tura, Fikret Bertuğ, Nuri Özcan, Necdet Yaşar, Alâeddin Yavaşca, Ersu Pekin.
Arka sıra: Cemal Ünlü, Leonidas Asteris, Ferruh Gençer, Gönül Paçacı Tunçay (23 Ocak 2013, Mirgün Köşkü)

"Kâr-ı Nâdirat"tan Dügâh Kâr-ı Nâtık'a

Prof. Dr. Mustafa TAHRALI

Gönül Paçacı'nın 1988-1989 öğretim yılına denk gelen yüksek lisans tezindeki 60 adet az bilinen makam ve "çeşni" adlı 9 bölümlü çalışmasından hareketle, kendisine aruz vezniyle 70 beyitlik bir kâr-ı nâtık güftesi hazırlamıştım.[1] Bu ilk kâr-ı nâtık güftesi çalışmamdı. Gönül Hanım bu güftenin bestesini, uzun bir demlenme süreci sonunda, nihâyet 1994 Nisan'ında tamamlayıp Mayıs ayında CRR Konser Salonu'nda, rahmetli Kâni Karaca'nın da iştirâk ettiği bir ekiple seslendirdi ve bu çalışmasını sanatta yeterlik tezi olarak sundu. Bu kâr-ı nâtık güftesiyle başlayan çalışmalar sonunda, kâr-ı nâtıkların üzerinde durulması, değerlendirilmesi ve bir beste formu olarak günümüzde de kullanılmasının gerekli ve yararlı olacağı kanaatine ulaşmıştık. Bunun için de günümüz bestekârlarının elinde güfte bulunmalıydı ki beste yapılabilsin.

İşte bu ilk güfte denemesinden sonra, mûsikîmize küçük bir hizmet ve katkıda bulunabilmek için başka gûfteler hazırlamam gerektiğini düşündüm. Gönül Paçacı'nın sanatta yeterlik tezi içinde sunacağı ve "Kâr-ı Nâdirat" adını alacak kâr-ı nâtığının bestesini beklerken, şahsen tanıdığım rahmetli Cinuçen Tanrıkorur için üç güfte (1989-1990) ve rahmetli Ahmet Hatipoğlu için bir güfte (1992) kaleme almıştım. Onlar da ilgi gösterip kâr-ı nâtıklarını hemen bestelemişlerdi. Gönül Hanım'a, "Prof. Dr. Alâeddin Yavaşca Hoca'ya da bir güfte hazırlasam acaba besteler mi?" diye sorduğumu ve onun bu 12 makamlı Segâh Kâr-ı Nâtık güftesini Hoca'ya ulaştırdığını hatırlıyorum.

1. Mustafa Tahralı, *Kadim Mânânın Rüzgârıyle* –Şiirler– (İstanbul: Hülbe/Kubbealtı Yayınları, 2014), 200.

Daha sonra, Şubat 1994'te, Segâh Kâr-ı Nâtık bestesinin tamamlandığını öğreniyoruz. Yavaşca Hoca'ya, kendisi tarafından seslendirilmesini dinlememin mümkün olup olmadığını sorduğumda, 1994 Kasım'ının ilk günlerinde Maçka'daki Türk Musikisi Konservatuarında randevu verdi. Randevu gününde hava birden soğumuş, kaloriferler henüz yanmaya başlamamıştı. Küçük ve soğuk bir sınıfta bir talebesinin kanunu ve Hoca'nın kafeste yanında getirdiği "muhabbet kuşu"nun eşliğinde, Segâh Kâr-ı Nâtık'ını iki defa seslendirmek lütfunda bulundu. İlk okuyuşta soğuktan pek sesi çıkmayan muhabbet kuşu da ikinci icrâda hocaya refâkat etti. Hoca'nın, hiç de müsâit olmayan şartlarda eserini seslendirmesi hiç unutmayacağım bir "hocalık" örneği ve kadirşinaslıktır.

Gönül Paçacı Tunçay, Alâeddin Yavaşca, Mustafa Tahralı Dügâh Kâr-ı Nâtık'ın seslendirildiği konserde (15 Ekim 2006, CRR Konser Salonu).

Kayda aldığım icrâdan sonra hocamıza cân ü gönülden teşekkür ettim. Hoca "Keşke makam sayısı daha fazla olsaydı... Ama bu da az sayılmaz." gibilerden mırıldandı. Bunun üzerine ben de içimden "Mâdemki Hoca daha fazla makamlı kâr-ı nâtık düşünmüş, inşallah daha uzun ve daha çok makamlı bir güfte hazırlar ve kendisine sunarım" diye düşündüm ve yeni bir güfte daha yazmaya niyetlendim. Sanırım daha

o günün akşamında veya birkaç gün sonra, 9 Kasım 1994'te 24 makamlı Dügâh Kâr-ı Nâtık'ın güftesine başladım. Dügâh'tan başlamak üzere makam sıralamasını kabaca kendim yaptım. Ama Gönül Hanım, Dr. Emin Işık ve diğer müzisyen arkadaşlara danışıp sorarak son şeklini verdim. Güfte on gün sonra 19 Kasım 1994'te bitmişti.

Güfte her beytinde "ziyâde"leri olan müstezad şeklinde 12 dörtlük, bir makta' beyti ve 7 ayrı aruz vezni ile yazılmıştı. Dörtlüklerde her beytin sonuna, kullanılan veznin kısaltılmış şekli diyebileceğimiz iki tef'ileli "ziyâde" beyitler ilâve etmek sûretiyle, bestekâra usûl ve nağme cümleleri değişikliği yapma imkânı verilebilir diye düşünmüştüm. Güftede Hoca'nın mûsikîmizdeki "kıdem" ve yerini göz önünde bulundurarak yazdığım diğer kâr-ı nâtık güftelerine nispetle daha ağır ve eski bir dil kullanmış; Dügâh, Şevkutarab, Yegâh, Pesendîde, Nühüft, Dilkeşhâveran, Nişâbur ve Hümâyun gibi makam adlarına yer vermiştim.

Hoca'nın Konservatuvarda olduğu bir gün, kendisine "Hocam, 24 makamlı bir Dügâh Kâr-ı Nâtık güftesi hazırladım. Bu makamı sever miydiniz, bilmiyorum..." diyerek güfteyi sundum. Memnûniyetle kabul etti. Birkaç ay sonra bestenin tamamlandığı haberini aldım.

Prof. Dr. Alâeddin Yavaşca Hoca'ya mûsikîmize böyle kıymetli ve büyük besteler ile önemli bir katkı ve hizmette bulunduğu için ne kadar teşekkür etsek azdır. Mûsikîmizin Prof. Dr. Alâeddin Yavaşca gibi büyük ses sanatçıları, icrâcılar, bestekârlar ve hocaların gayretleri ve eserleriyle çok parlak geleceklere ulaşacağına inanıyorum. Kendisine bu vesîle ile sağlık ve âfiyetler diliyorum.

Dügâh Kâr-ı Nâtık

(Yirmi Dört Makam)

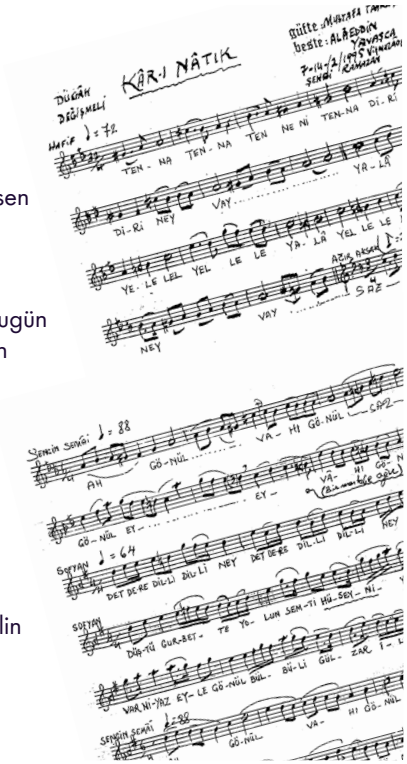
-Sayın Prof. Dr. Alâeddin Yavaşca'ya-

Âh edip ağla gönül hasret-i dildâr ile sen
Bir **dügâh** seyre düşüp cezbe-i dîdâr ile sen
Ah gönül vâh gönül
Gönül eyvâh gönül

Düştü gurbette yolun semt-i **hüseynî**'ye bugün
Var niyâz eyle gönül bülbül-i gülzâr ile sen
Ah gönül vâh gönül
Gönül eyvâh gönül

Âteş-i hicrân ile yanmış dile estikçe **sabâ**
Yâr ezelî âşık-ı bîçâreye etmez mi devâ
Ah gönül eyvâh gönül
Vah gönül eyvâh gönül

Bestenigâr seyr ile hünkâra nidâ etse dilin
Vaslını ihsân edip üftâdeye etmez mi vefâ
Ah gönül eyvâh gönül
Vah gönül eyvâh gönül

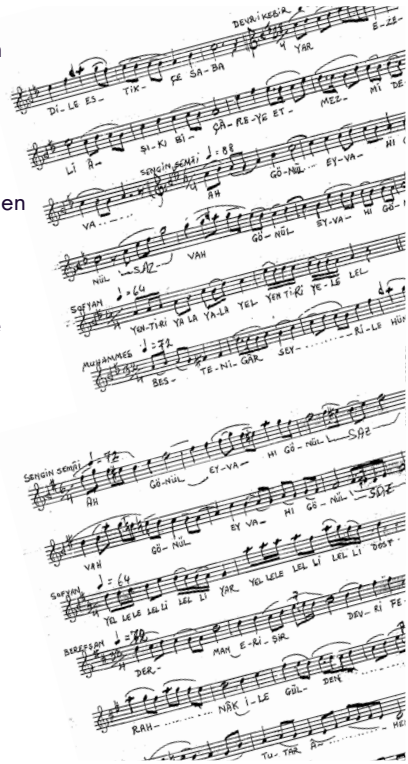
Dermân erişir devr-i **ferahnâk** ile gülden
Diller tutar âhengine dem cân ü gönülden
Dem cân ü gönülden
Hem cân ü gönülden

Yârân ile bir **şevkutarab** eylese âşık
Mecliste bulur hemdem-i can sâgar-ı mülden
Dem cân ü gönülden
Hem cân ü gönülden

Düşüp cemâl ile pür-şevk **acem aşîrân**'e
Yüzün sürerdi gönül hâk-i pây-i cânâne
Meded cihan güzeli
Cihân-ı can güzeli

Ferahfezâ idi devrân içinde devrânı
Düşerdi zevk ile seyrân içinde seyrâne
Meded cihan güzeli
Cihân-ı can güzeli

Nâgâh ilişip semt-i **nihâvend'**e nigâhı
Bin zâr ile yâd eyledi dil ettiği âhı
Affeyle günâhım
Lutfunda penâhım

Yâr eyledi bir renk ile ihsânını câne
Hayrân olup elvânına dil buldu **yegâh**'ı
Affeyle günâhım
Lutfunda penâhım

Rast açılıp dem tutar âhenk ile sâzende-i dil
Perdeyi almış okur âvâz ile hânende-i dil
Yâr ile dil yâr olalı
Yâr dile hünkâr olalı

Cilve vü nâz eyledi dillerde **pesendîde** güzel
Lutf u atâ eyledi âşıklara nâdîde-i dil
Yâr ile dil yâr olalı
Yâr dile hünkâr olalı

Mâhûr'u açtı bülbül-i gülşen nigârına
Arzetti şevk u cûş u huruş dil-şikârına
Yâr, şevk u cûş-i dil
Yâr yâr, hurûş-i dil

Feryâd-ı iştiyâk ile tâ **evc**'e çıktı dil
Bin şükredip erişti gönül yâri dârına
Yâr, şevk u cûş-i dil
Yâr yâr, hurûş-i dil

Bir seyr-i **nühüft** âşığa ref'etti nikābı
Dûr eyleyip ağyârını yâr sundu şarâbı
Yâr açtı nikābın
Yâr sundu şarâbın

Ermiş ki dilin dergeh-i dildâre **nevâ**'sı
Döndürdü cemal seyrine hengâm-ı hicâbı
Yâr açtı nikābın
Yâr sundu şarâbın

Yâr **karcığār** okur, ey bülbül bırak figānı
Bir lahza şâd u handân et gülsitân-ı cânı
Bülbül, bırak figānı
Şâd et cihân-ı cânı

Dil seyr-i **sûzinâk** eyler devr içinde artık
Hicran deminde elbet feryad tutar cihânı
Bülbül, bırak figānı
Şâd et cihân-ı cânı

Ehl-i aşk derdine âh eylese dermân erişir
Hem **beyâtî araban** seyr ile cânân erişir
Derde dermânım aman
Câna cânânım aman

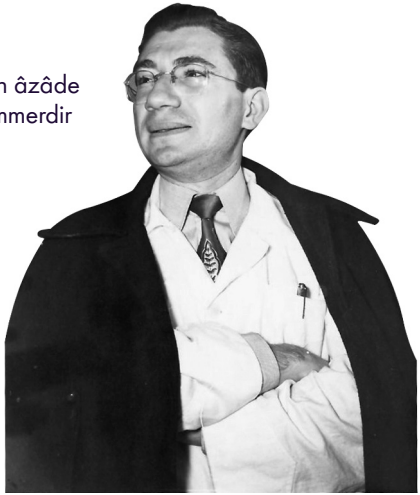
Söylese şevk-ı derûnun bir **arazbâr** ile dil
Hemen imdâdına ol serv-i hırâmân erişir
Derde dermânım aman
Câna cânânım aman

Muhayyer'dir cihan seyrinde âşıklar, muhayyerdir
Nider fânî cihan seyrin cemal seyri müyesserdir
Gönül hayran cemâlinden
Cihan tâban cemâlinden

Fenâ dârından el çekmiş, bekā seyrinden âzâde
Salâ eylerse **dilkeşhâveran** âşık muammerdir
Gönül hayran cemâlinden
Cihan tâban cemâlinden

Dil şöyle niyaz kıldı **nişâbûr** ile yâre
Lutfeyle güzel derd-i firak seyrine çâre
Yâr yâr, meded ey yâr
Ey yâr-i kerem-kâr

Âhir dile in'âm-ı **hümâyûn**'u erişti
Yâr eyledi ihsân-ı firâvan dil-i zâre
Yâr yâr, meded ey yâr
Ey yâr-i kerem-kâr

Cihân-ı dilde ***Dügâh Kâr*** okur ***Yavaşca Mürîd***
Varıp niyâz ile arzet huzûr-ı hünkâre
Aman, meded-kârım
Meded, kerem-kârım

9-19 Kasım 1994 / İstanbul
Mustafa TAHRALI

Vezni:

1. Feilâtün (Fâilatün) Feilâtün Feilâtün Feilün / Feilâtün Feilün
2. Müfteilün Müfteilün Müfteilün Müfteilün / Müfteilün Müfteilün
3. Mef'ûlü Mefâîlü Mefâîlü Feûlün / Mef'ûlü Feûlün
4. Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün (Fa'lün) / Mefâilün Feilün
5. Mef'ûlü Mefâîlü Mefâîlü Feûlün / Mef'ûlü Feûlün
6. Müfteilün Müfteilün Müfteilün Müfteilün / Müfteilün Müfteilün
7. Mef'ûlü Fâilâtü Mefâîlü Fâilün / Mef'ûlü Fâilün
8. Mef'ûlü Mefâîlü Mefâîlü Feûlün / Mef'ûlü Feûlün
9. Mef'ûlü Fâilâtün Mef'ûlü Fâilâtün / Mef'ûlü Fâilâtün
10. Feilâtün (Fâilâtün) Feilâtün Feilâtün Feilün / Feilâtün Feilün
11. Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün / Mefâîlün Mefâîlün
12. Mef'ûlü Mefâîlü Mefâîlü Feûlün / Mef'ûlü Feûlün
13. Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün (Fa'lün) / Mefâilün Fa'lün

Bitmez Tükenmez Bir Hazine...*

Osman Nuri ÖZPEKEL

Üsküdar Lisesinin 2. sınıfında okurken sınıfça bir Boğaz gezisine gitmiştik. Tarih öğretmenimiz, Boğaz'ın eşsiz güzelliği karşısında dayanamayıp bir şarkı söylemeye başladı:

Boğaziçi şen gönüller yatağı

Her bucağı âşıkların otağı

Şarkı bittiğinde ne bestekârını ne güftecisini ne usulünü ne de makamını biliyordum. O günden aklımda kalan sadece o güzel şarkıyı üç kuplesi ile bir dinleyişte ezberlemiş olduğumdu. Bir hatırladığım da bu şarkıyı okuyan tarih öğretmenimizin üç ay sonra siyasi bir sebeple öldürülmüş olmasıdır. Gerçekten çok üzülmüştüm.

Zaman ilerledikçe, müziğe olan yakınlığım arttıkça ve bir taş plakta üstadın kendi sesinden:

Ümitsiz bir aşka düştüm ağlarım ben hâlime

mısraıyla başlayan hicaz şarkısını dinleyince ona olan saygım, sevgim ve hayranlığım bir çığ gibi büyümeye başladı.

1975 yılında eğitime başladığım İstanbul Belediye Konservatuarında okurken bir yıl sonra açılan Türk Müziği Devlet Konservatuarına ziyaret amaçlı sık sık giderdim. Öğretmenler odasının açık olan kapısının önünden geçerken Yalçın Tura'yı, Ercüment Berker'i, Nevzat Atlığ'ı, Bekir Sıdkı Sezgin'i, Alâeddin Yavaşca'yı uzaktan da olsa

* Sinan Sipahi'nin 2011 yılında yayımladığı *Alâeddin Yavaşca* isimli kitabında yer alan bu yazı redakte edilerek güncellenmiştir.

görmek bana sonsuz gurur kaynağı olurdu.

1984 yılında İstanbul Devlet Klasik Türk Müziği Korosuna ud sanatçısı ve Türk Müziği Devlet Konservatuarına ud hocası olarak göreve başladığımda, bu gururum katlanarak çoğaldı. Zira hem bu büyük üstatla aynı çatı altında çalışıyordum hem de görev yaptığım koroyu zaman zaman misafir solist olarak teşrif ettiğinde, engin bilgisinden istifade etmek imkânı buluyordum.

1986 yılında Nişantaşı'ndaki okulumuz yanınca bugünkü İTÜ Devlet Konservatuarının bulunduğu mekânımıza taşınmıştık. Birkaç ay sonra da üstat, Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda bir konser verecekti. Provamızı yaparken rahmetli Cinuçen Bey biraz geç geldiğinde eserini yarım bırakıp onu karşılamıştı. Merhum, o anda musikinin en doruk bir noktasını zedelediğini fark ederek:

"Bana burada görev yok," diyerek sazını bile açmadan gitmişti. O konserde büyük bir zevkle merhumun sunuculuk yaptığını hatırlarım. Her ikisinin davranışı da çok olgunca idi...

Ayten Yavaşca...

Hocamızın bu sevecen, sıcakkanlı, dost canlısı hayat arkadaşını da tanıdıktan sonra, hocamızla olan münasebetimiz

Ayten ve Alâeddin Yavaşca, bir Pera konseri ertesinde Melihat Gülses ve Osman Nuri Özpekel ile.

adeta baba-oğul, ağabey-kardeş gibi oldu. Evlerimizin Maçka'da oluşu sebebiyle, Zeki Çetin'in düzenlediği bestekâr gecelerine birlikte gidip gelişlerimiz sıkı dostluklarımızın başlangıcıydı.

Tavassutumla, sanatkâr hayranı, musiki âşığı, kıymetli hemşehrim Cengiz Solakoğlu'nun evinde yapılan fasıllara kıymetli hocamı götürdüğüm gün, en mutlu günlerimden biridir. Ümit Gürelman'ın bir şiirinde dediği gibi:

Dostudur hep tanıtan dostunu dost âlemine

Bu yıllarda çok kıymetli ud öğrencim Sinan Sipahi'nin büyük bir lütufla tanıştırdığı Tümay Üçok-Mehmet Üçok ailesi bu hikâyenin mütemmim cüzü oldular.

Kıymetli üstadı işte bu yıllardan sonra âdeta mercek altına alarak tanımaya başladım.

Hele bir TV kanalında benim "Erzurum Türküsü" isimli bir video klibimi dinlediğinin ertesi günü:

"Osmancığım, besteni dinledim, buram buram Erzurum kokuyordu" diye taltif etmesi hayatımın en mutlu anlarından biri olmuştur.

Bu yıllar üstad ile olan birlikteliğimizin doruk noktasıdır. Tümay-Mehmet Üçok ve Alev-Sinan Sipahi gibi âdeta evliya sınıfında insanların evlerinde, benim talebimle çoğu hocamızın arşiv çalışmaları için gerçekleştirdiğimiz meşk günlerinde kimler sanatlarını icra etmediler ki?

Kemal Caba, Taner Sayacıoğlu, Volkan Yılmaz, Gamze Ege Yıldız, Yağmur Bilgin hatırlayabildiklerim...

Bu kayıtlarımız bir vesile ile müzikseverlere arz edildi amma, Zeki Ârif Ataergin'e ait öyle mükemmel icraları var ki üstadın, inşallah bir gün onları da yayımlamak kısmet olur bize...

Şimdilik hatıralar bölümüne ara vererek kıymetli hocamızı akademik çerçevede aşağıdaki ana başlıklar altında anlatmak isterim:

1- Ses Sanatçılığı
2- Bestekârlığı
3- Hocalığı ve koro şefliği
4- Türk musikisindeki hatıraları

1- Ses sanatçısı olarak Alâeddin Yavaşca, 20. ve 21. yüzyıllara adını altın harflerle nakşetmiş bir artisttir. Henüz çocuk denecek yaşlarda iken, bütün büyük ses sanatçıları gibi geleceğini müjdelemiş, ilerleyen şu günkü yaşına rağmen sesinin bütün vüsatini Allah vergisi yeteneği ile hâlâ muhafaza etmektedir. Aynı Yesari Asım Arsoy, Bekir Sıdkı Sezgin ve Münir Nurettin Selçuk gibi...

Onun okuyuş üslubu kanaatimce Hammamizade Dede Efendi'ye kadar uzanmaktadır. Zira meşk zincirini incelediğimiz zaman, yol doğru oraya çıkar. Hocaları, Dr. Suphi Ezgi, Sadettin Kaynak, Zeki Arif Ataergin, Münir Nurettin Selçuk, Suphi Ziya Özbekkan, Fehmi Tokay... ayrıca hocaları olmayıp istifade ettiği onlarca üstat müzisyen onun üslubunu belirlemekte büyük rol oynamışlardır.

Klasik musikimizi solo olarak icra etmenin zorluğunu işin içinde olanlar çok iyi bilirler. Bir kâr, bir

beste, bir yürük semai koro olarak icra edilebilir ancak bunları solo olarak icra etmek doğuştan bir kabiliyet ve sonrasındaki birikimi gerektirir. İşte bu vasıflar da üstadı âdeta kuşatmıştır.

Hayatı hakkında yazılan kitaplar detaylıca incelendiğinde de elektronik cihazlarla incelenen ses tellerinin ne kadar olağanüstü olduğu müşahede edilecektir.

Allah herkese ses verir, yurdumuzda gerçekten sesi normalin üstünde, çok güzel olan onlarca insan vardır ancak bu sesi hangi yolda, hangi amaçla, hangi üslup ile kullandığı önemlidir.

Kimi şöhret için, kimi servet için, kimi ahlakını feda ederek kullanır.

Sadece sanatı için sesini duyuran gerçek sanatkârlardan biri de Alâeddin Yavaşca'dır.

Yukarıda isimlerini zikrettiğim üç sanatkâr gibi...

2- Bestekâr olarak Alâeddin Yavaşca, âlem yok olana kadar ayakta kalacaktır kanaatimce. Çok yakın dostu ve kadim arkadaşı merhum Selahattin İçli, bir söyleminde üstadın:

Ne bildim kıymetin ne bildin kıymetim

Mısraıyla başlayan şarkısı için "Bence Alâeddin'in sadece bu şarkısı bile olsa onu ebediyete kadar taşıyacaktır" demiştir. Bu söyleme şu ifadeyi ilave etmek gerekir:

Her bestekârın 1. 2. 3. sınıf eserleri olabilir... Buna Itrî, Dede Efendi ve Hacı Arif Bey de dâhildir. Önemli olan geleceğe hangilerinin kaldığıdır. Hani Yahya Kemal der ya:

Belki binden ziyade bestesi var
bize miras kaldı yirmi eser

Hatta Şevki Bey der ki:

Arza layık değilse de hünerim
Naçizane bini buldu eserim

Oysa Şevki Bey'den günümüze 260 civarında eser gelmiştir. Bu eserlerin günümüze ulaşamamasının sebebi kesinlikle 1. sınıf olmamasındandır.

İşte Selahattin İçli merhumun bizzat zikrettiği ve diğer de sayıca zikredeceğim besteleri üstadı asırlar ötesine taşıyacaktır.

Ben bu mevzuu Yesari Asım Arsoy için değerlendirdiğimde üstadın 240 bestesinin 100 tanesinin 1. sınıf, diğerlerinin 2 ve 3, hatta 4. sınıf olduğunu gördüm.

Bugün kıymetli üstadın 646 bestesinin küçümsenmeyecek bir kısmının 1. sınıf olduğunu haddim olmayarak söyleyebilirim. Diğerlerinin değerlendirilmesini zaman ve musiki tarihi yapacağından söz benim için burada bitmektedir.

Alâeddin Yavaşca aynı Dede Efendi gibi, musikimizin her formunda başarı ile eserler vermiş bir bestekârdır. Özellikle klasik formda bestelediği takımlar ve diğerleri, zaman zaman icra edilmektedir ve bundan sonra da mutlaka sıklıkla icra edilmelidir.

3- Bazı üstatların öğrencileri hiç yoktur. Mesela Tanburî Cemil Bey, oğlu Mesut Cemil Bey'e bile ders vermemiştir. Münir Nurettin Selçuk'un ne hanım ne erkek bizzat yetiştirdiği hiçbir öğrencisi yoktur. Bütün hanım ve erkek refakatçileri hocalarının ağzından ne kaptılarsa onunla yetinmişlerdir. Ünlü ud yapımcısı Onnik Usta'nın, dükkânına biri girdiği zaman elinde çalıştığı udu bir örtü ile kapatıp sanatının sırrını ikinci şahsa göstermemek gayretinde olduğu meşhurdur.

İşte bu bakımdan Alâeddin Yavaşca incelendiğinde karşımıza şu tablo çıkar:

a) İTÜ Devlet Konservatuvarında sayısı yüzleri değil, binleri bulan ve bugün her biri çalıştıkları profesyonel kurumlarda yurt çapında şöhret olmuş öğrenciler,

b) Yıllar sonra aynı kurumda, her sabah dokuzda İTÜ Devlet Konservatuvarında derse hazır bir hoca, fakat ne yazık ki gaflet içinde derse gelmeyen nasipsiz öğrenciler,

c) Sayısı binleri bulan öğrenciler içinde bugün şöhret olmuş ve fakat bazıları hocalarının adını bile anmayan öğrenciler,

d) Hâlen Haliç Üniversitesinde doktora ve yüksek lisans tezi yapan öğrenciler...

Alâeddin Yavaşca bütün ömrü boyunca bildiklerini bilmeyenlere öğreten, aktaran, âdeta beyinlerine nakşeden bir üstat hocadır.

Koro şefliği denince üstat âdeta vücut diliyle konuşan bir enstrüman olur. Bunu bizzat

Osman Nuri Özpekel ve Sinan Sipahi ile.

müşahede eden bir müzisyen olarak diyebilirim ki hangi eseri icra ettiriyorsa mutlaka o eserin bestekârının hüviyetine bürünür. Mesela Dede Efendi, mesela Selahattin Pınar, mesela Sadettin Kaynak...

Onunla musiki âlemine dalmak...

Bir rüya, başka bir âlem...

TRT'deki Klasik Türk Müziği Erkekler Korosu, TRT'deki Karma Koro ve diğerleri...

O... Bitmez tükenmez bir hazine...

4- Bence Alâeddin Yavaşca bir tiyatro sanatçısı olsaydı musikideki kadar bu alanda da başarılı olurdu.

Onu çok yakından tanımış bir insan olarak tecrübelerime dayanarak diyebilirim ki musiki hatıralarını anlatırken aynı Yahya Kemal Beyatlı'nın İstanbul'un fethini anlattığı gibi anlatır.

Ondan, Süleyman Erguner'in "Ney'in uzadığı", Vasfi Rıza Zobu ve Bedia Muvahhit'in "Meteoroloji değişti" hikâyesi ile nevi şahsına münhasır İbnülemin Mahmud Kemal İnal hikâyelerini dinlemek her kula nasip olmaz.

Sevgili Sinan Sipahi'nin âdeta ömrünü vererek hazırladığı kitapta bu fakirin anlatmakta güçlük çektiği bütün detaylar yer alacaktır.

Aşağıdaki, kıymetli hocamın 94. yaş günü için onun ağzından yazdığım şiirle yazımı bitiriyorum.

Prof. Dr. Alâeddin Yavaşca'nın Ağzından
94. Yıl Şiiri: (2019)

Hayatım bir sel gibi çağladı akıp geçti
Nicesi güzelleri sevgili diye seçti
Ümit yıldızı söndü güneşim bazen soldu
Sözler şiire doldu nağmeler beste oldu
Geçen yılları bazen hatırayla özlerim
Bazen de ağlamaktan yaşla doldu gözlerim
Bugün mutluyum dostlar sağlıkla gelen yaşa
Başım dertle koymadım ne yastığa ne taşa
Tanrım bir tek kuluna çektirmesin hiç çile
Arzum şu ki az gelsin doksan dört sene bile

Necdet Yaşar, Alâeddin Yavaşca, Ayten Yavaşca, Mutlu Torun, Erol Deran.
23 Ocak 2013, OMAR Mirgün Köşkü'nün açılış töreninde

Pîrimiz, Üstadımız, Hocamız...

Münip UTANDI

80 'li yılların başında Alâeddin Yavaşca, Muazzam Sepetçioğlu ve İsmail Hakkı Özkan'nın TRT'de birlikte sundukları bir programa konuk olmuştum. Okuyacağım eserin anonsunu da Alâeddin Bey yapmıştı:

"Şimdi Sadullah Ağa'nın Muhayyer Yürük Semaisi. 'Bir elif çekti sineme canan bu gece' adlı eseri Münip Utandı'nın yorumundan dinleyeceksiniz."

Musikide, solistlikte yeni, genç birisi için onun gibi bir üstadın anonsuyla bu eseri icra etmek çok onur vericiydi. Program sonunda beni tebrik etti. Ardından bana o gün ikaz mahiyetinde söylediği sözü hiç unutamam.

"Evladım, bir ressam düşün: Resimlerini sergilemezse tanınamaz, kitlelere ulaşamaz. Biraz solistliğin üzerine eğil, ona yönel" dedi.

Musiki toplantılarında, baş başa olduğumuz anlarda bana şarkıların doğuş hikâyelerini anlatır, bazı bestekârların bilmediğimiz özelliklerinden bahsederdi. (Mesela Udi Marko Çolakoğlu'nun aynı zamanda iyi bir Kuran-ı Kerim tefsiri yaptığını, hatta Dolmabahçe Sarayı'nda Atatürk'ün huzurunda okuduğunu söylemişti.)

Benim için yazmış olduğu aşağıdaki paragraflar, her zaman duygulanarak gururlandığım ifadeleridir:

> 1976 yılında Kültür Bakanlığı İstanbul Devlet Klasik Türk Müziği Korosu'nun solistleri arasından bir genç, geniş ses sâhasını, güzel uslûbuyla mükemmel bir şekilde bezeyerek Türk mûsıkîsi dinleyicilerine sergilemeye başladı. Bu ses, kısa bir sürede herkesin hayranlığını kazanarak aranan vasıfları hâiz bir ses sanatçısının gündeme geldiğini ortaya koydu. Güzel

bir ahlak taşıyan, araştırıcı bir sanat adamı olan, duygu donanımı yüksek ve mükemmel bir kişiliğe sâhip bu genç, günümüz Türk müziği elçisi Münip Utandı'dır.

Başlangıcından îtibâren başarılarla dolu san'at hayâtını yakından izlediğim Münip Utandı, mûsıkîmizin geleceği için yaptığı çalışmalarla beni son derece mutlu etmiştir. Kendisini çok sevdiğim, solist sanatçılığı yönünden takdir ettiğim Münip evlâdıma ömür boyunca başarılarının devâmını temennî eder, mûsıkîmize de katkılarının aralıksız sürmesini bütün kalbimle dilerim.

Bir CD çalışmam sırasında başka bir büyük bestekârın bir eseri için oğlunun yüksek bir telif ücreti istemesinden dolayı o eseri o CD'den çıkarmak durumunda kaldık. Bundan Alâeddin Hoca'ya bahsettim. O da: "Münip Paşa istediğin eserimi koyabilirsin CD'ne, üzülme" demiş ve o CD'nin tamamlanmasını sağlamıştı.

Pîrimiz, üstadımız, hocamızın önünde saygıyla eğiliyorum.

İdolüm Yavaşca

Prof. Dr. Ali Rıza KURAL

Sevgili hocam, kendisinden feyz aldığım Prof. Dr. Alâeddin Yavaşca'yı tanımam yıllar öncesine dayanır. Henüz 6-7 yaşlarında iken jenerik müziği "Boğaziçi şen gönüller yatağı" bestesinin aranağmesi olan, "Doktor Alâeddin Yavaşca'dan şarkılar dinleyeceksiniz" programının anonsunu duyunca hemen kulak kesilip radyonun başına oturduğumu çok net hatırlıyorum. O yaşlarda mandolin çalmaya başlayarak musikiye ilk adımı atmam, büyüyünce ne olacaksın sorusuna: "Şarkıcı doktor olacağım" diye cevap vermem bu sebeptendir. Bir yandan Samsun'da ilk, orta ve lise eğitimim sırasında hocamızı radyodan dinlemeye devam ederken, diğer yandan keman dersleri alarak musikiye de devam ettim. Yıl 1968 olduğunda liseyi bitirip üniversite imtihanlarında ilk 500 içerisinde olmam, İstanbul Tıp Fakültesine girmeme vesile oldu ve aynı yıl önce merhum Arif Sami Toker, sonrasında merhum Rüştü Eriç'ten musiki dersleri almaya başladım. Ardından Süheyla Altmışdört şefliğindeki İstanbul Üniversitesi Klasik Türk Musikisi Öğrenci Korosu, İstanbul Belediye Konservatuarı Türk Musikisi bölümü ve nihayet Prof. Dr. Nevzat Atlığ şefliğindeki o zamanki adıyla Devlet Klasik Türk Musikisi, şimdiki adıyla Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Musikisi Korosu... Tamamıyla musikinin içindeydim artık. Hem "Tıp Doktoru" hem de "Şarkıcı Doktor" olmuştum artık. Doktor Alâeddin Yavaşca'dan şarkılar anonsu ise hep kulaklarımdaydı. O'nun eşsiz yorumu ve besteleri benliğimi bütünüyle sarmıştı. Bir dernek yararına 14 Mart Tıp Bayramı vesilesiyle 1980'li yıllarda Çapa Tıp Fakültesi konferans salonunda

Alâeddin Yavaşca, Ali Rıza Kural ile.

verdiğim konsere kendilerini davet etmiştim ve Prof. Dr. Selahattin İçli ile birlikte bizleri kırmayıp onurlandırmışlardı. O günü hiç unutamam. İdolüm olan büyük bir musiki üstadı, bestekâr ve yorumcu hocam beni dinlemeye gelmişlerdi. Konser bitiminde sahne arkasına gelip övgüler yağdırdığını hatırlıyorum. Sevgili Prof. Dr. Alâeddin Yavaşca hocam, Prof. Dr. Selahattin İçli, merhum Rüştü Eriç hocam, Fahrettin Çimenli ağabeyim ve oğlum Çağlar Kural'ın da içerisinde bulunduğu resimlerle de belgelemiştik o mutlu anı. Ne büyük bir mutluluktu benim için, anlatmaya kelimeler yetmez. Sonraki yıllarda birçok musiki programlarında birlikte olma mutluluğuna eriştim ve her defasında kendisine hayranlığım bir kat daha arttı. Bir hekim

Mehmet Tezcan, Rüştü Eriç, Yılmaz Özer, Ali Rıza Kural ve oğlu Çağlar Kural, Alâeddin Yavaşca, Selahattin İçli, Fahrettin Çimenli, Osman Nuri Özpekel, Ahmet Cennetoğlu.

olarak da branşımla ilgili bir ameliyatını gerçekleştirmem benim için ayrı bir onur ve mutluluk olmuştu. Pera Müzesi Türk musikisi konserlerinde sık sık kendileri tarafından davet edildim, birlikte söyledik ve söyleştik. "Her başarılı erkeğin arkasında daima başarılı ve ona destek olan bir kadın vardır" sözünü sonuna kadar hak eden sevgili Ayten Yavaşca ablamızın, hocamızın kariyerinde büyük emeği olduğuna da yakından şahit oldum. Hocamız sadece büyük bir musiki otoritesi değil, sevecen ve yardımsever kişiliğiyle 7'den 70'e herkes tarafından sevilen ve sayılan bir insandır. Kendilerine ve sevgili eşi Ayten ablaya en derin saygı ve sevgilerimi sunarım.
İyi ki varsınız, iyi ki "İDOL'üm" olmuşsunuz sevgili HOCAM.

Ali Rıza Kural, Alâeddin Yavaşca, Meral Uğurlu, Serap Mutlu Akbulut ve Münip Utandı, Şef Nevzat Atlığ yönetimindeki Devlet Klasik Türk Musikisi Korosunun bir konserinin bitiminde.

Albümde kullanılan fotoğrafların temini için
Sinan Sipahi,
Ali Rıza Kural ve
Osman Nuri Özpekel'e teşekkürlerimizle...